

УДК 930.25

DOI: 10.12958/2227-2844-2022-6(354)-56-59

Малюк Ольга Юріївна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

документознавства та інформаційної діяльності

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна.

olgamaliuk888@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6561-2257>

СТАНОВЛЕННЯ БІБЛІОТЕЧНОЇ СИСТЕМИ ЯПОНІЇ

Чарівна природа, квітуча сакура, буддійські храми й синтоїстські святилища з довгою і багатою історією, сучасні споруди й торгові підприємства, новітні атракціони... І все це – Японія. Завдяки тому, що японці століттями вчилися гармонійному співіснуванню з природою, японські традиції допомагають зберегти навколишнє середовище й бути на чолі технічного прогресу.

Питання становлення та розвитку бібліотечної системи Японії цікавили багатьох вітчизняних учених, зокрема О. Градець, Н. Конрада, В. Макарова, А. Ягубкіну та ін.

За твердженням А.Н. Мещерякова, доктора історичних наук і сучасного японіста, у технічно передовій Японії паперові книги не вийшли з ужитку. Навпаки, сучасні електронні видання не користуються такою самою популярністю, як в європейських і західних країнах. Він вважає, що це відбувається через «глибоке й сакральне ставлення до паперу. Для японця папір – це й паперові стіни будинку, і одяг, і традиційні перегородки, і віяла, а також десятки й сотні інших речей і предметів побуту. Культура спілкування з папером незмірно глибша й давніша, вона пронизує життя поколінь японців. І для них відмовитися від паперової книги – поза рамками культури» [1].

Японія – країна, яка перейшла в нову еру, зберігши давні традиції та культуру. Відома вона й інноваційними технологіями. Бібліотечна історія цієї країни почала розвиток в VII ст. н. е. з появою буддистських храмів і храмових комплексів, які вміщали бібліотеки [2, с. 40]. Буддійські ченці були носіями культури, вони навчили японців читати та писати китайські ієрогліфи. Китайська мова стала офіційною мовою при дворі японських імператорів і увійшла в побут правлячої верхівки. У буддійських монастирях і храмах з'явилися перші в Японії бібліотеки, рукописи та ксилографи. Датою створення бібліотечної системи Японії вважається 607 р. н. е., коли в країні була заснована перша бібліотека при одному з храмів неподалік м. На-ра – тодішньої столиці країни. У наступні століття Японія пережила чимало темних періодів. Економічний спад, постійні війни та битви войовничих самураїв не сприяли розвитку бібліотечної справи Країни Вранішнього сонця [3].

Національна бібліотека Японії Zushoryo почала своє існування у 702 р. н. е. Вона збирала і зберігала буддійські конфуціанські книги. У 833 р. багато будівель бібліотеки було знищено пожежею. Zushoryo функціонувала до початку XI ст., коли чергова вогняна стихія довершила руйнування. Період XII–XVI ст. характерний для Японії занепадом політичної могутності аристократії. Гинуть багато бібліотек, знищуються книги, але, незважаючи на це, виникає новий тип бібліотеки – бунко, що була створена як сховище для книг японською та китайською мовами. Пізніше бунко як домашня служба дитячих книг, організована мамами, з'явилася у 1960-ті роки.

Світло книжності яскраво засяло в Японії лише з XVII ст., в епоху сьогунату Токугава. Тоді з'явилися книгозбірні, які давали книжки на якийсь час.

Однак перша бібліотека сучасного типу, відкрита для широкої публіки, з'явилася лише 1 200 років після формування ранніх бібліотек Країни Вранішнього сонця, у 1872 р., у ході модернізації ери Мейдзі, коли Японія щосили прагнула повторити досягнення Заходу. Тоді в кожній префектурі Японії було засновано школи, організації вчителів та бібліотеки. У 1892 р. було організовано Японську бібліотечну асоціацію. Уже 1899 р. Імперським парламентом Японії було прийнято «Акт про бібліотеки». Перша конференція бібліотек у Японії відбулася 1906 р., а наступного року почав видаватися журнал Японської бібліотечної асоціації [3].

Наприкінці 1947 р. представники Бібліотеки Конгресу США та Американської бібліотечної асоціації підготували рекомендації щодо створення парламентської бібліотеки Японії, прототипом для неї була Бібліотека Конгресу США. У 1948 р. в напівзруйнованому Токіо була відкрита Національна парламентська бібліотека.

У 1950 р. було прийнято «Закон про публічні бібліотеки». Сучасна концепція публічних бібліотек як вільних інститутів, які служать потребам спільноти та фінансуються з бюджету, уперше з'явилася саме у цьому документі. Одними з основних його принципів стали свобода бібліотек від тиску ззовні та твердження важливості професійної кваліфікації бібліотекарів. Окупаційна адміністрація Японії на чолі з генералом Д. Макатуром надавала велике значення організації бібліотечної справи в Японії, уважаючи, що лише правильно побудована бібліотечна система допоможе Японії вийти з того інтелектуального глухого кута, у якому вона опинилася перед війною [3].

Аж до 1960-х років муніципалітети відновлювали інфраструктуру й створювали нову, до бібліотек руки не доходили. У ті роки більшість фондів японських бібліотек, продовжуючи стару традицію, становили навчальні матеріали. Відповідно, читачі, які не потребували підручників та посібників, украй рідко відвідували бібліотеки. До другої половини 1960-х років бібліотечна система Японії залишалася статичною [Там само].

Процес поповнення фондів художньою літературою став особливо успішним завдяки іншому чиннику розвитку бібліотечної системи Японії – початку безпрецедентного економічного зростання, з яким у нас асоціюється ця країна [Там само].

Завдяки зростанню промисловості Японії у 1960–1970-х роках надходять гроші на поповнення фондів бібліотек, що у 1980-ті роки призвело до поліпшення бібліотечної галузі.

Сьогодні різні бібліотеки Японії знаходяться в різних умовах. Великі бібліотеки йдуть у ногу з часом, запозичуючи сучасні досягнення бібліотечної справи. Їхні менші побратими знаходяться в менш вигідних умовах і часто занадто бідні, щоб успішно обслуговувати потреби відвідувачів. Деякими публічними бібліотеками керують приватні інститути, але більшість публічних бібліотек Японії знаходиться під керівництвом місцевих муніципалітетів [Там само].

Зміна ролі, призначення сучасних бібліотек відбивається на взаєминах бібліотеки із суспільством, веде до трансформації методики й технологій організації обслуговування, формування різноманітних типів і видів комунікативної компетентності, уміння постійно вдосконалюватися [4].

Сьогодні, окрім традиційних бібліотек, з'являються нові їхні види, популярні серед населення країни та іноземних туристів [5].

Система бібліотек Японії має таку структуру:

1. Національна бібліотека (Національна Парламентська бібліотека).
2. Громадські бібліотеки (бібліотеки префектур, міські бібліотеки).
3. Спеціальні бібліотеки (наприклад, Бібліотека Брайля).
4. Бібліотеки навчальних закладів [6].

Уже кілька десятиліть Японія заслужено користується славою світового лідера високих технологій. Досвід інформатизації японських бібліотек викликає повагу [3]. У наші дні бібліотеки японських префектур часто пов'язані Інтернет-мережами з найбільшими академічними і загальнонаціональними бібліотеками. У Японії бібліотека нерідко надає читачеві можливість

зарезервувати і замовити книгу за допомогою Інтернету, у тому числі й з мобільного телефону. Велика увага приділяється створенню баз даних зарубіжних видань, що формуються шляхом обмінів і дарувань [Там само].

У світі не існує ідеальної бібліотечної системи, але кожна бібліотека прагне до свого ідеалу. Перевага вивчення досвіду зарубіжних бібліотек полягає у тому, що є можливість простежити шляхи та етапи їх розвитку, а також побачити помилки, які можна отримати в ході перетворень [6].

Список використаної літератури

1. Германцев С. Г. Дорога на Восток: Китай, Япония, Корея. *Современная библиотека*. 2017. № 4. С. 84–92.
2. Филаткина И. В. Библиотеки и храмы Японии. *Вестник Дальневосточной государственной научной библиотеки*. 2006. № 3. С. 39–46.
3. Макаров В. А. Библиотечная система Японии: генезис и современное состояние. *Библиотечное дело*. 2013. № 22(208). С. 24–27.
4. Малюк О. Ю. Трансформації бібліотечного соціального інституту. *ΛΟΓΟΣ : tudományos művek gyűjteménye a nemzetközi tudományos-gyakorlati konferencia anyagaival “Korszerű műszerek és algoritmusok tapasztalati és elméleti tudományos kutatási”*, Budapest, Magyarország, Szeptember 18, 2020 : v 3 hang. Budapest, 2020. Hang 3. S. 9–11.
5. Brief Information on Libraries in Japan. URL: <https://www.jla.or.jp/portals/0/html/libraries-e.html> (date of access: 19.08.2019).
6. Ягубкина А. С. Библиотеки Японии: от традиции к инновации. *Ogarev-Online*. 2019. № 13(134). С. 10. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/biblioteki-yaponii-ot-traditsii-k-innovatsii> (дата обращения: 10.11.2020).

References

1. Germantsev, S. G. (2017). Doroga na Vostok: Kitay, Yaponiya, Koreya [Road to the East: China, Japan, Korea]. *Sovremennaya biblioteka – Modern library*, 4, 84–92 [in Russian].
2. Filatkina, I. V. (2006). Biblioteki i khramy Yaponii [Libraries and temples in Japan]. *Vestnik Dal'nevostochnoy gosudarstvennoy nauchnoy biblioteki – Bulletin of the Far Eastern State Scientific Library*, 3, 39–46 [in Russian].
3. Makarov, V. A. (2013). Bibliotchnaya sistema Yaponii: genезis i sovremennoe sostoyanie [Japanese library system: genesis and current state]. *Bibliotchnoe delo – Librarianship*, 22(208), 24–27 [in Russian].
4. Maliuk, O. Yu. (2020). Transformatsii bibliotchnoho sotsialnoho instytutu [Transformations of the library social institute]. *ΛΟΓΟΣ: tudományos művek gyűjteménye a nemzetközi tudományos-gyakorlati konferencia anyagaival “Korszerű műszerek és algoritmusok tapasztalati és elméleti tudományos kutatási” [ΛΟΓΟΣ: collection of scientific works with the materials of the international scientific-practical conference “Modern instruments and their algorithms for empirical and theoretical scientific research”]* (Budapest, September 18, 2020), in 3 vols. Budapest, vol. 3, pp. 9–11 [in Ukrainian].
5. N.a. (n.d.). Brief Information on Libraries in Japan. Retrieved from: <https://www.jla.or.jp/portals/0/html/libraries-e.html> [in English].
6. Yagubkina, A. S. (2019). Biblioteki Yaponii: ot traditsii k innovatsii [Japanese libraries: from tradition to innovation]. *Ogarev-Online*, 13(134), 10. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/biblioteki-yaponii-ot-traditsii-k-innovatsii> [in Russian].

Малюк О. Ю. Становлення бібліотечної системи Японії

У статті розглянуто становлення та розвиток бібліотечної системи Японії. Проаналізовано генезис бібліотек Японії від найдавнішої до бібліотек сучасного типу. Зазначено, що в «Законі

про публічні бібліотеки» проголошено сучасну концепцію публічних бібліотек як вільних інститутів, які служать потребам спільноти та фінансуються з бюджету. Одним з основних його принципів стали свобода бібліотек від тиску ззовні та твердження важливості професійної кваліфікації бібліотекарів. У статті наголошено також, що завдяки зльоту промисловості з'явилася можливість поповнення та поліпшення фондів бібліотек. Зазначено, що вже кілька десятиліть Японія заслужено користується славою світового лідера високих технологій. Однією з найважливіших повоєнних подій у бібліотечній справі Японії стало оцифрування ресурсів бібліотек. Нині бібліотеки японських префектур пов'язані Інтернет-мережами з найбільшими академічними і загальнонаціональними бібліотеками.

Ключові слова: бібліотечна система, бібліотека сучасного типу, інформатизація бібліотек.

Maliuk O. Formation of the Japanese library system

The article examines the formation and development of the library system in Japan. The article analyzes the genesis of Japanese libraries from the oldest to modern libraries. It is noted that the “law on public libraries” proclaims the modern concept of public libraries as free institutions that serve the needs of the community and are funded from the budget. One of its main principles was the freedom of libraries from external pressure and the affirmation of the importance of professional qualifications of librarians. The article also notes that thanks to the rise of industry, it became possible to replenish and improve library collections. It is noted that for several decades now, Japan has deservedly enjoyed fame as a world leader in high technologies. One of the most important post-war developments in Japanese librarianship was the digitization of library resources. Today, the libraries of Japanese prefectures are connected by internet networks with the largest academic and national libraries. The change in the role and purpose of modern libraries affects the library's relationship with society, leads to the transformation of methods and technologies for organizing services, the formation of various types and types of communicative competence, and the ability to constantly improve. There is no perfect library system in the world, but every library strives for its own ideal. The advantage of studying the experience of foreign libraries is that it is possible to trace the ways and stages of their development, as well as see errors that can be obtained during transformations.

Key words: Library System, modern type Library, informatization of libraries.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла до редакції 14.11.2022 р.
Прийнято до друку 23.12.2022 р.